

M Ø T E

i EØS-utvalet

måndag den 22. november 1999 kl. 9.15

Møtet vart leidd av leiaren i utanrikskomiteen, *Haakon Blankenborg*.

Næringskomiteen og sosialkomiteens medlemmer var innkalla til å delta under dagsordenpunkt 1.

Til stades var: Haakon Blankenborg, Jan Petersen, Einar Steensnæs, Dag Danielsen, Kjell Engebreten, Fridtjof Frank Gundersen, Harald Hove, Johan J. Jakobsen, Marit Nybakk, Elsa Skarbøvik, Erik Solheim, Siri Frost Sterri, Tom Thoresen, Bror Yngve Rahm, Morten Lund, Gunhild Øyangen (for Thorbjørn Jagland), Sylvia Brustad (for Kirsti Kolle Grøndahl), Modulf Aukan, Bjarne Håkon Hanssen, Rita Tveiten, Are Næss, Åse Gunhild Woie Duesund, Reidun Gravdahl og Asmund Kristoffersen.

Av Regjeringas medlemmer var til stades: Utanriksminister Knut Vollebæk og helseminister Dagfinn Høybråten.

Følgjande embetsmenn vart gitt tilgjenge til møtet: Ekspedisjonssjef Mette Kongshem, Utanriksdepartementet, ekspedisjonssjef Jon-Olav Aspås, Sosial- og helsedepartementet, avdelingsdirektør Helge Skaara, Utanriksdepartementet, Underdirektør Sissel Lyberg Beckmann, Sosial- og helsedepartementet og byråsjef Else Underdal, Utanriksdepartementet.

Vidare var til stades utanrikskomiteens faste sekretær, Rune Resaland.

D a g s o r d e n :

1. Orientering om utviklingen i EØS-avtalens regler om næringsmidler v/Helseministeren.
2. Aktuelle rettsakter for møtet i EØS-komiteen 26. november 1999. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 15. november d.å., med oversikt over de relevante rettsakter.
3. Eventuelt.

Leiaren: Er det nokon som melder saker under Eventuelt? - Det er det ikkje. Eg vil kanskje tru at punktet Eventuelt kan avhenge litt av kor mange

av sakene som blir dekte av første punkt, så dersom vi kan kome tilbake når vi har høyrte første punkt - med det vesle atterhaldet.

Vi har innkalla næringskomiteen og sosialkomiteen under helseministerens orientering. Grunnen til det er naturlegvis at dette er saker som er særleg aktuelle for dei to komiteane. Men også andre komitear kunne vore aktuelle. Etter ei totalvurdering også i forhold til kven av statsrådene som har ansvaret på dette området, har ein falle ned på sosialkomiteen og næringskomiteen som dei to relevante i denne samanhengen. Dette er noko som ein må utøve skjønn på i kvart enkelt tilfelle, for det ansvaret som komiteane har, korresponderer i utgangspunktet ikkje heilt med det som er arbeidsdelinga i Regjeringa. I dette ligg det ikkje noka avgjerd om kven av komiteane som vil få sakene dersom dei blir lagde fram som eigne saker for Stortinget - det blir avgjort når saka dukkar opp - slik at ein ikkje ser på denne innkallinga som også ei avgjerd for komitehandsaming på eit seinare tidspunkt.

Eit anna forhold som eg berre minner om fordi det er lenge sidan vi har vore borti akkurat dette spørsmålet, er at komiteane som slike ikkje er borti desse sakene, i og med at det ikkje finst nokre dokument i Stortinget. Komiteane blir her innkalla, fordi ein reknar med at dersom sakene dukkar opp i Stortinget, vil det vere desse komiteane som får dei. Det er heile bakgrunnen for denne innkallinga.

S a k n r . 1

Orientering om utviklingen i EØS-avtalens regler om næringsmidler v/Helseministeren.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Etter at EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1994, har ca. 150 rettsakter blitt implementert i norsk regelverk på næringsmiddelområdet. Dette kommer i tillegg til de rettsakter som ble tatt inn i norsk rett gjennom EØS-avtalen, og har ført til at Norge på de fleste områder har harmonisert sitt regelverk med EU. Som Stortingets EØS-utvalg er kjent med, er det imidlertid noen få rettsakter som skaper problemer for Norge. Jeg skal gå igjennom disse.

For det første tilsetningsstoffer. Norges posisjon for EUs tre tilsetningsstoffdirektiver ble overlevert kommisjonen på et møte i Underkomite I den 8. desember 1998. Den innebærer krav om opprettholdelse av nasjonale bestemmelser for

- Elleve såkalte azo-fargestoffer i fargestoffdirektivet 94/36. Det innebærer forbud mot fem slike azo-fargestoffer og begrenset adgang til bruk etter søknad for seks azo-fargestoffer.
- Cyklamat i søtstoffdirektivet 94/35. For dette stoffet innebærer posisjonen krav om opprettholdelse av nasjonale bestemmelser inntil stoffet er vurdert på nytt av EUs vitenskapskomite.
- Konserveringsmidlene nitrat og nitritt i diversedirektivet 95/2.

Sverige og Danmark søkte i egenskap av medlemsland i EU om opprettholdelse av nasjonale bestemmelser på grunnlag av EF-traktatens artikkel 95 nr. 4 og 6, den såkalte miljøgarantien. Sverige søkte om å opprettholde strengere nasjonale krav for azo-fargestoffer og cyklamat, mens Danmark søkte om å beholde nasjonale regler for nitrat og nitritt. Sverige fikk avslag fra kommisjonen i februar 1999, mens Danmark fikk avslag i oktober 1999.

Norge har nylig mottatt svar fra EU-kommisjonen vedrørende tilsetningsstoffene. Både når det gjelder azo-fargestoffene, cyklamat og nitrat/nitritt, blir Norge bedt om å harmonisere sitt regelverk med EU.

Azo-fargestoffer kan gi overfølsomhetsreaksjoner av typen astma, høysnue og elveblest hos enkelte - 1,5 - 3 pst. av befolkningen. Norges og Sveriges posisjon har derfor vært at bruken av disse bør begrenses.

Kommisjonens begrunnelse for avslaget til Sverige er at man ikke er konsekvent i sitt vern om folkehelsen. De restriktive bestemmelsene gjelder kun azo-fargestoffer, selv om det finnes andre tilsetningsstoffer som også kan gi grunnlag for å utvikle allergi. Kommisjonen er enig i at tiltak må iverksettes for å forhindre at utsatte personer får allergiske reaksjoner, men tiltakene er for omfattende. Fellesskapsrettens merkeregler gir personer med allergiske reaksjoner en mulighet til å velge næringsmidler som ikke inneholder problematiske ingredienser. Begrunnelsen for avslaget til Norge er den samme.

Sverige har fulgt opp avgjørelsen fra kommisjonen, og iverksetter nå fellesskapsretten på dette området. Dette vil bli fulgt opp med bruk av merking og informasjon til forbrukerne.

Så til Cyklamat. På dette punktet avviker den svenske posisjonen noe fra den norske. Sverige anførte at de vilkår for bruk av cyklamat som gis i direktiv 94/35/EF, kan medføre at visse konsumentgrupper overskrider det aksepterte daglige inntaket, også kalt ADI. Dette ble avvist av kommisjonen,

som mener at forbudet mot cyclamat er for vidtrekkende i forhold til det som er nødvendig for å løse problemet. I stedet anbefales merking av næringsmidler som inneholder cyclamat. Sverige har tatt kommisjonens avslag til følge og implementert fellesskapsretten. Man søker å ivareta hensynet til folkehelsen gjennom merking og informasjon.

I Norges posisjon ble det vist til at det er usikkerhet om stoffets ADI-verdi, og at ADI-verdien skal revurderes i EU i løpet av kort tid. Inntil nærmere avklaring foreligger, ønsker man fra norsk side å opprettholde nasjonale bestemmelser for cyclamat. Kommisjonens avslag overfor Norge bygger på at dagens ADI-verdi ikke nødvendigvis vil bli endret ved den nye vurderingen. Hvis ADI-verdien blir endret, vil EUs regelverk endres tilsvarende.

Så til nitritt og nitrat. Mengdereguleringen av nitrat/nitritt kan i EU baseres ut fra å regulere restmengder av nitritt og nitrat i produktene eller å begrense tilsatt mengde, slik det gjøres i Norge. Nitrat omdannes i en viss grad til nitritt, som igjen kan omdannes til nitrosaminer i kroppen. Noen nitrosaminer er kreftfremkallende. Jo større mengder nitrat/nitritt som tilsettes, jo større sannsynlighet for at det dannes helseskadelige mengder nitrosaminer. Høye mengder nitritt/nitrat kan dessuten skjule dårlig hygiene.

Det er kjent at etter tilsetning av nitritt vil det etter kort tid gjenfinnes ned til 5-20 pst. av tilsatt mengde i produktet. Dermed kan det tilsettes svært høye mengder i produksjonen, opp til 20 ganger mer enn hva som er tillatt i Norge. Ved frembud av varen vil innholdet av nitritt allikevel være kommet ned i det direktivbestemte restmengdenivået.

Norges og Danmarks posisjon var derfor at man ønsker å opprettholde nasjonale bestemmelser på området. Kommisjonen henviser i sitt avslag til Norge i hovedsak til begrunnelsen for avslaget til Danmark. Kommisjonen understreket der at de danske bestemmelsene ikke er konsekvente i sine fravik fra EF-reglene, da de tillater høye nitritt-/nitratverdier i noen næringsmidler. Det ble også sagt at det ikke er fremlagt tallmateriale som understøtter behovet for særlige regler i Danmark. Danmark har ifølge kommisjonen heller ikke kunnet fremlegge nye vitenskapelige opplysninger om virkningen av stoffene i forhold til dem som forelå ved vedtakelsen av direktivet.

Danmark har besluttet at de vil anlegge sak overfor EF-domstolen på bakgrunn av avgjørelsens innhold. Danmark vil imidlertid rette seg etter kommisjonens vedtak og implementere EU-regelverket som følge av de legale forpliktelsene som følger av Amsterdam-traktaten. Bakgrunnen for dette er at man fra dansk side ikke ønsker å svekke sin sak overfor EF-domstolen.

Regjeringen vil i nær fremtid ta stilling til hvorledes vi skal forholde oss til det svaret vi nå har fått fra kommisjonen. Det vil vi gjøre etter å ha innhentet faglige råd fra våre faginstanser på området, bl.a. med tanke på om det foreligger nye og oppdaterte studier om de helsemessige aspektene ved de ulike tilsetningsstoffene, og vurdert i forhold til hvordan Sverige og Danmark har valgt å løse sine avslag fra EU-kommisjonen.

For alle disse sakene gjelder at som et unntak fra de regulære prosedyrene i EØS-saker forpliktet regjeringen Jagland seg til å fremlegge en egen proposisjon for Stortinget før en eventuell beslutning i EØS-komiteen. Dette løftet vil også denne regjeringen følge opp.

Så til barnematdirektivet. EU vedtok i februar 1996 Kommisjonsdirektiv 96/5/EC for bearbeidet cerealiebasert mat og barnemat til spedbarn og småbarn, barnematdirektivet, i alderen fra fire måneder til tre år. Direktivet omfatter cerealiebaserte barnematprodukter - grøter, pasta, kavringer og kjeks - og alle typer middagsmat, desserter, puddinger og fruktkompotter. Direktivet gir bestemmelser om merking og sammensetning, inkludert krav til næringsinnhold. Direktivet åpner for beriking av barnemat, spesielt vitaminer, mineraler og aminosyrer. Samtidig er det gitt obligatoriske krav om tilsetning av bl.a. kalsium, vitamin A, C og D og tiamin innenfor bestemte minimums- og maksimumsgrenser i nærmere angitte produkter. Videre har EU vedtatt et endringsdirektiv, Kommisjonsdirektiv 98/36/EC til dette direktivet, som angir minimumsgrenser for protein i enkelte typer produkter, og maksimumsgrenser for tillatt innhold også av de øvrige vitaminene og åtte essensielle mineralstoffer.

En implementering av direktivene vil innebære at det kan komme barnegrøt på markedet med et høyere innhold av en rekke næringsstoffer enn det som er tilfellet i de produktene som finnes på det norske markedet i dag. I tillegg vil det kunne komme andre typer produkter tilsatt flere næringsstoffer, beregnet for barn.

Det tidligere Statens ernæringsråd har lagt fram en rapport med oppdaterte beregninger basert på inntaksdata i en gruppe barn ved 6- og 9-måneders alder.

Rapportens hovedkonklusjoner er at ved maksimal tilsetning i henhold til direktivet av protein, sukker, vitamin A, vitamin B og jern til grøt, vil barn med høyt grøtinntak kunne få et svært høyt og helsemessig uheldig inntak av de fleste av disse næringsstoffene:

- Inntaket av vitamin D vil for en stor gruppe barn, selv uten bruk av tran/vitamin D-tilskudd, kunne komme opp på et nivå som er forbundet med økt risiko for vitamin D-forgiftning hos spedbarn.

Dette kan bl.a. føre til risiko for kalkavleiringer i nyre og blodkar, samt skjelettforandringer.

- Inntaket av vitamin A vil, selv uten bruk av tran, langt overskride øvre grense for daglig inntak anbefalt av EUs Scientific Committee for Food. Helseskader kan være påvirkning på sentralnervesystemet, hud og slimhinner.
- Inntaket av protein vil kunne overskride det nivå som anses å utgjøre en stor belastning på spedbarns nyrer.
- Inntaket av jern fra grøt vil trolig ikke økes, idet grøter på det norske markedet har et høyt jerninnhold allerede i dag. Det totale jerninntaket kan imidlertid bli høyere, hvis det i tillegg til grøt inntas nye barnematprodukter tilsatt jern.
- Inntaket av sukker vil kunne bli vesentlig høyere enn øvre grense anbefalt av Statens ernæringsråd.

Publikums valg av produkter burde i noen grad kunne påvirkes gjennom informasjon. Rådgeving om valg av produkter vil forvanskes av at det fremdeles er en utbredt oppfatning at jo flere næringsstoffer man får i seg, jo bedre. Det vil være vanskelig å påvirke småbarnsforeldre slik at de velger produkter basert på en vurdering av hvor mye barnet spiser, bruk av kosttilskudd og kostholdet for øvrig. Statens ernæringsråd anbefaler derfor i sin rapport at regelverk for denne sårbare aldersgruppen må være utformet slik at det ikke gir rom for helseskadelig berikingspraksis.

Konklusjonene i rapporten er særnorske i den grad at de baserer seg på norske spedbarns høye inntak av industrifremstilt grøt. Statens ernæringsråd frarådet at barnematdirektivet og endringsdirektivet skulle implementeres i Norge. De anbefalte at direktivets innhold burde vurderes på nytt i EU. Statens næringsmiddeltilsyn var enig i dette.

Danmark, Finland og Sverige stemte mot forslaget da direktivet ble vedtatt i EUs faste komite for næringsmidler i februar 1995. Både Danmark og Sverige har imidlertid implementert direktivet. Danmark synes fortsatt maksimumsnivåene er for høye, men har til hensikt å overvåke produktene på markedet, informere foreldre og helsepersonell og fortsette diskusjonen om maksimumsverdier for A- og D-vitamin med ekspertgrupper. Sverige planlegger å lage et eget informasjonsopplegg rettet mot befolkningen.

I Codex Alimentarius er det utarbeidet standarder som sier at vitaminer og mineraler bare kan tilsettes i tråd med gjeldende lovgivning på nasjonalt nivå. Dette er i tråd med dagens norske praksis.

På bakgrunn av ovennevnte rapport har Norge tatt initiativ overfor EU for å få EUs vitenskapskomite for næringsmidler til å vurdere barnematdirektivet på nytt. Målsettingen er å vinne forståelse for de norske vurderinger. Norsk posisjon ble lagt fram for Underkomite I den 8. desember 1998. Henvendelsen vil bli forelagt Vitenskapskomiteen.

Regjeringen har uttalt at dersom direktivet ikke justeres/endres i EU, må norske myndigheter be om forhandlinger med EU om en tilpasningstekst, basert på norske faglige tilrådinger, som fastlegger hvordan direktivet eller deler av direktivet er å forstå for Norges del.

Så til Novel Foods-forordningen. Novel Foods-forordningen regulerer godkjenning og merking av genmodifiserte og nye næringsmidler og næringsmiddelingsredienser. Den ble vedtatt i EU 27. januar 1997 og trådte i kraft 15. mai samme år. Den er EØS-relevant, men er så langt ikke implementert i Norge. EU har nå etterspurt implementering av forordningen.

Forskjeller mellom det norske regelverket og EUs regelverk er som følger:

- Novel Foods-forordningen har to godkjenningsprosedyrer - en forenklet og en mer omfattende. Inntil videre anvendes bare den mer omfattende godkjenningsprosedyren i EU. Norge har bare en omfattende godkjenningsprosedyre.
- Norge krever sin egen godkjenning av alle genmodifiserte næringsmidler selv om de er godkjent i EU.
- Alle nye næringsmidler som vurderes for å være nye av Statens næringsmiddeltilsyn, skal godkjennes i Norge uansett om de allerede er godkjent i EU. I EU godkjennes bare de nye næringsmidlene som kom på markedet etter ikrafttreddelsen av Novel Foods-forordningen.
- Det norske regelverket innebærer at genmodifiserte tilsetningsstoffer er omfattet av godkjenningsordningen, men inntil videre er disse unntatt fra godkjenningsordningen. Internt i EU diskuteres det også en godkjenningsordning, men denne ligger lenger fram i tid.

- EU har nylig vedtatt en merkeordning for genmodifiserte tilsetningsstoffer, aromastoffer og ekstraksjonsmidler. De norske retningslinjene vil i nærmeste fremtid bli endret tilsvarende EUs vedtak på dette punktet.
- Det er sendt et forskriftsutkast på høring som innebærer forbud mot produksjon og frembud av næringsmidler som inneholder innsatte gener som koder for antibiotikaresistens. Høringsfristen er gått ut her hjemme, og Statens næringsmiddeltilsyn oppsummerer nå høringsuttalelsene. Derimot har vi ennå ikke mottatt svar fra EU-kommisjonen etter at notifiseringstiden for forskriften er gått ut, men vi regner med å få et svar ganske snart. Det foreligger ikke noe tilsvarende forbud i EU. Flere land, bl.a. Frankrike og Østerrike, har fattet forbud mot omsetning av en spesiell type mais som inneholder gener som koder for antibiotikaresistens, men ikke for de avledede produktene.
- Norge har etablert et nasjonalt regelverk for merking ved at det ble sendt ut et rundskriv som fortolket villedningsperspektivet i merkeforskriften slik at det blir ansett som villedende ikke å merke der næringsmidler er fremstilt ved hjelp av genmodifisering. Rundskrivet til merkeforskriften ble gjort gjeldende fra oktober 1997. Det norske merkekravet utløses der genmodifiseringen kan etterprøves gjennom kontroll av selve sluttproduktet eller ved kontroll av dokumentasjonen av metoder som er benyttet i alle ledd i produksjonsprosessen. Merkekravet har til nå blitt ansett oppfylt dersom produkter som inneholder genmodifiserte ingredienser, merkes når den genmodifiserte andel utgjør mer enn 2 pst. av ingrediensen.
- EU krever ikke dokumentasjon bakover i kjeden for å utløse merkeplikt, slik den norske merkeordningen gjør. EU krever bare merking der det kan påvises protein eller DNA i sluttproduktet, dvs. at f.eks. sukker og olje fra genmodifiserte planter ikke skal merkes i EU. Dersom EU utarbeider en «negativliste», dvs. liste over næringsmidler som ikke skal merkes, vil det ikke kreves merking av produktene som kommer på denne listen. Kommisjonen har vedtatt at merkeplikten skal utløses ved en nedre deteksjonsgrense på 1 pst. På bakgrunn av dette vedtaket har departementet tatt initiativ til at de norske merkereglene endres tilsvarende.
- Novel Foods-forordningen har inne begreper som etikk i forbindelse med merkekravene. Med etikk forstås i denne sammenheng merking slik at f.eks. muslimer som ikke spiser svin, skal kunne være orientert. Merking basert på næringsmiddeloven mangler tilstrekkelig hjemmel

for dette.

- EUs merkeregler omfatter også næringsmidler i løs vekt - uemballerte næringsmidler. Uemballerte næringsmidler er ikke omfattet av de norske merkereglene, men departementet har bedt SNT utarbeide en endring av merkeforskriften slik at også uemballerte næringsmidler omfattes.

Før Norge tar standpunkt til en eventuell implementering av Novel Foods-forordningen, ønsker Regjeringen å oppnevne et hurtigarbeidende utvalg som får i oppdrag å legge fram kunnskapsgrunnlaget som eksisterer i dag med hensyn til helsemessige konsekvenser ved bruk av genmodifiserte næringsmidler og næringsmiddelingsredienser. Spørsmål om deltakelse til å være med i utvalget er sendt ut til universitets- og forskningsmiljøer i Norge.

I tillegg vil utvalget utrede anvendelsen av føre-var-prinsippet, herunder spørsmålet om bruk av moratorium i en slik sammenheng, og økonomiske og administrative konsekvenser for forvaltningen. EU er også i ferd med å utrede føre-var-prinsippet, og vil sannsynligvis komme med sin utredning i løpet av høsten.

Norge viser ved en slik utredning at vi søker å fremskaffe et godt beslutningsgrunnlag. Jeg mener det burde kunne være mulig å skape forståelse for nødvendigheten av en slik utredning, da det også internt i EU er store faglige uenigheter når det gjelder genmodifiserte næringsmidler og næringsmiddelingsredienser.

Så til bestråling av matvarer. Bestrålingsdirektivene 1999/2 og 1999/3 ble vedtatt 22. februar 1999. I EU-landene trådte direktivene i kraft 20. mars 1999. De er så langt ikke implementert i norsk lov, men står nå for tur til å innlemmes i EØS-avtalen.

Ved behandlingen av St.meld. nr. 40 for 1996-97, Matkvalitet og forbrukertrygghet, jf. Innst. S. nr. 272 for 1996-97, fattet Stortinget følgende vedtak:

«Stortinget ber Regjeringen arbeide for at det norske regelverket blir opprettholdt slik at bestråling av matvarer bare er tillatt for krydder og tørre smaksgivere.»

Direktiv 1999/2 gjelder for produksjon, markedsføring og import av næringsmidler og næringsmiddelingsredienser behandlet med ioniserende stråling. Bestråling kan tillates bare dersom det foreligger et fornuftig teknologisk behov, ikke medfører helserisiko, er til fordel for forbrukeren og ikke brukes til erstatning for god hygienepraktis.

Bestråling kan tillates for å redusere forekomst av matbåren sykdom ved å ødelegge sykdomsfremkallende organismer, redusere ødeleggelse av matvarer ved å stanse nedbrytningsprosesser og ødelegge nedbrytende organismer, redusere tapet av matvarer som følge av for tidlig modning, spiring eller groing samt for å fjerne fra matvarer organismer som er skadelige for planter eller planteprodukter. Bestråling skal utføres i samsvar med retningslinjer for god praksis og ikke overskride fastsatte grenser for doser.

Produkter til forbruker skal merkes med ordene «bestrålt» eller «behandlet med ioniserende stråling» dersom produktene frembys som egen vare, eller de benyttes som ingrediens.

Medlemsstatene skal meddele kommisjonen den kompetente myndighet som har ansvar for godkjente bestrålingsanlegg. Godkjenning skal bare gis til anlegg som oppfyller kravene i Codex Alimentarius-kommisjonens anbefalte internasjonale retningslinjer for bestrålingsanlegg for næringsmidler, samt eventuelle andre krav fastsatt etter prosedyren i artikkel 12.

Direktivet fastsetter videre en rekke krav til anleggene, til import fra tredjeland, til emballasje og til sikkerhetsbestemmelser.

Direktiv 1999/3 etablerer en positivliste for bestråling av matvarer. Foreløpig står tørkede aromatiske urter, krydder og plantebaserte smakssettere på denne listen. Slik sett innebærer direktivet slik det er i dag, ingen utvidelse av adgangen til å bestråle matvarer utover det som allerede er tillatt i Norge. Denne listen vil imidlertid kunne utvides med andre typer matvarer.

Norge tillater kun bestråling av krydder/tørre smaksgivere. I henhold til generell forskrift § 16 skal Statens næringsmiddeltilsyn på forhånd godkjenne ny bruk av bestråling i næringsmidler, inkludert næringsmiddel ingredienser - som en prosessgodkjenning. Det er særskilt forbudt å bruke ioniserende stråling til kjøtt og andre animalske produkter. Forbudene er del av den EØS-baserte særlovgivningen for animalske næringsmidler.

Bestrålte næringsmidler skal merkes. Det skal angis at krydderet er bestrålt i de tilfeller det selges som krydder som sådant, dvs. i pakning markedsført til sluttforbrukere, storhusholdninger eller næringsmiddelindustri. Det er i dag ikke krav om å merke bestrålte ingredienser i et sammensatt næringsmiddel, f.eks. krydder i karbonader, i motsetning til de regler som er gitt i EUs rammedirektiv.

Både WHO og Codex Alimentarius er positive til bestråling som forebyggende helsetiltak. Det vil derfor bli en utfordring for Norge og andre europeiske land å opprettholde en restriktiv politikk innenfor dette området. Både Sverige, Danmark og Finland har godtatt direktivene.

Direktivet innebærer per i dag ingen utvidelse av adgangen til å bestråle matvarer utover det som allerede er tillatt i Norge. Vilklårene for å kunne tillate bestråling synes i stor grad å være sammenfallende med tilsvarende norske holdninger, særlig at bestråling ikke skal benyttes med mindre det ikke har vært mulig å oppnå tilsvarende hygienisk sikkerhet ved andre tiltak under produksjonsprosessen. Ved en eventuell utvidelse av listen over matvarer som kan bestråles, vil det kunne stilles spørsmål om oppfølging av Stortingets vedtak vil kunne oppfattes å bryte med EØS-avtalen.

Spørsmålet om bestråling av mat og eventuelle konsekvenser av implementering av de to omtalte direktivene har vært til vurdering i Statens næringsmiddeltilsyns vitenskapskomite, i henholdsvis arbeidsgruppene for smittestoffer, fremmedstoffer og næringsstoffer.

Det har ikke fremkommet vesentlige faglige innvendinger mot direktivene. Videre synes vilklårene for bestråling og kravene til merking å være i samsvar med norske holdninger, samt at nye forskrifter vil føre til at rettstilstanden blir vesentlig klargjort i forhold til gjeldende norsk lovgivning.

Regjeringen vurderer det slik at direktivene bør aksepteres og implementeres i norsk lovgivning. I den grad flere næringsmidler enn de som er anført i Annex 1 i direktiv 1999/3 foreslås tillatt bestrålt, er dette beslutninger som vil kreve endringer i direktivene. Disse må behandles og forelegges EØS-komiteen på vanlig måte.

La meg til slutt kort redegjøre for en enkelt sak som jeg har orientert EØS-utvalget om tidligere, den såkalte Kellogg-saken. Sosial- og helsedepartementet gav 6. januar 1998 Kellogg avslag på å berike cornflakes med tiamin, riboflavin, niacin og jern. Kellogg brakte avslaget inn for EFTAs overvåkingsorgan, ESA. ESA sendte Norge et åpningsbrev hvor de hevdet at avslaget etablerte tekniske handelshindringer og således var i strid med EØS-avtalens artikkel 11. Beriking er ikke harmonisert i EU i dag, slik at i utgangspunktet er det opp til det enkelte land å etablere sitt eget regelverk forutsatt at det ikke strider mot det generelle regelverket i EØS-avtalen og lager tekniske handelshindringer.

Norge besvarte ESAs brev 15. april 1999, hvor det ble argumentert faglig for hvorfor Norge mener å kunne påberope seg unntaket i EØS-avtalens artikkel 13, hensynet til menneskers helse. ESA godtok ikke Norges argumentasjon og sendte en grunnlagt uttalelse hvor de pålegger Norge å

etterfølge EØS-avtalen innen to måneder. Fristen utløper 13. desember 1999. Dersom Norge ikke følger ESAs påbud, kan ESA stevne Norge inn for EFTA-domstolen for avtalebrudd.

Norsk berikingspolitikk bygger på at det må være et ernæringsmessig behov i befolkningen eller deler av befolkningen før det gis tillatelse til å berike. Ifølge norsk forskrift på området har ikke SNT hjemmel til å gi enkelttillatelse når det gjelder beriking. Det innebærer at dersom det gis tillatelse til beriking av ett produkt, må det gis tilsvarende tillatelse til andre som søker å berike andre produkter i samme produktgruppe ut fra et forvaltningsmessig prinsipp om likebehandling.

ESA hevder at Norge må kunne dokumentere at beriking av Corn Flakes isolert sett kan utgjøre en helsefare. Norge hevder derimot at man ikke kan vurdere beriking av ett næringsmiddel isolert, men at en eventuell helsefare må vurderes ut fra et samlet kostholdsinnetak. Dette er i samsvar med hvorledes man ellers gjennomfører helserisikovurderinger, f.eks. når det fastsettes ADI-verdier for tilsetningsstoffer. Norge har aldri hevdet at beriking av Kellogs Corn Flakes er helsefarlig isolert sett.

Departementet gjør nå en faglig og rettslig vurdering av ESAs anførsler. På bakgrunn av denne vil Regjeringen ta standpunkt til hvorvidt Norge skal innrette seg etter ESAs krav, dvs. gi Kellog tillatelse til å omsette beriket Corn Flakes i Norge. Dette vil i praksis si at alle senere søknader om beriking av frokostcerealers også må etterkommes ut fra et likhetsprinsipp.

Komiteens leiar: Takk for ein svært konkret gjennomgang av ei rekkje svært aktuelle saker. Før vi opnar for spørsmål, vil eg gjerne stille eit spørsmål som går på handtering av denne orienteringa. Vi har hatt nokre generelle gjennomgangar på større områder tidlegare, og der har heile eller delar av innleiinga blitt publisert for Stortinget og andre interesserte. Vil det vere mogleg med ei liknande handtering av denne orienteringa som helseministeren gav her?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Vi har ikke noe imot det - snarere tvert imot.

Komiteens leiar: Det er bra. Då tar Regjeringa initiativet når det gjeld form og innhald. Eg føler at dette vil vere nyttig for eit lang vidare publikum enn dette.

Statsråd Knut Vollebæk: Kan vi ikke bare gjøre som vi har gjort tidligere, at det sendes over til EØS-utvalget i brev form, og så er det tilgjengelig for medlemmene.

Komiteens leiar: Det er ei god løysing.

Marit Nybakk (A): Jeg takker for en veldig grundig redegjørelse om disse sakene. Jeg vil også si meg fornøyd med at direktivet om tilsetningsstoffer skal legges fram for Stortinget.

Fra Arbeiderpartiets side vil vi også be om at man vurderer å legge et par av de øvrige direktivene fram for Stortinget til behandling. Det vil bl.a. gjelde genmodifisert mat og barnematdirektivet, som det jo er en del debatt om, og som det kan være greit at Stortinget får til behandling.

Siri Frost Sterri (H): Jeg synes også det var en nyttig gjennomgang fra helseministeren. Det er åpenbart at vi her står overfor en del utfordringer som kanskje først og fremst Regjeringen må vurdere for sin del, og så regner jeg med at Stortinget får dette til behandling. Vi kan slutte oss til ønsket fra Arbeiderpartiet om at disse sakene kommer til Stortinget.

Jeg har et spørsmål knyttet til den siste saken som helseministeren nevnte, nemlig Corn Flakes. Har jeg oppfattet det riktig, at helseministeren sier at begrunnelsen fra norsk side så langt ikke har gått eksplisitt på at tilsetning av andre stoffer i Corn Flakes alene er helseskadelig eller kan være helsefarlig, men at det er en del av et totalt matinntak? Da vil det vel være slik at dette langt på vei også vil være begrunnelse for en del av de andre sakene som helseministeren nå nevnte, f.eks. både når det gjelder barnematdirektivet og også under punkt 1 når det gjelder totaliteten. Spørsmålet mitt er derfor: Vurderer Regjeringen det slik at man ønsker å kjøre denne Corn Flakes-saken gjennom i de ledd som vil være nødvendig for å få en avgjørelse der nærmest som en prøvesak for å se hvordan man eventuelt vil bli møtt i forhold

til de andre problemområdene, eller er det momenter ved Corn Flakes-saken som gjør den lite egnet til å være en slik prøvesak?

Når jeg spør, er det selvfølgelig også fordi man her fra norsk side kanskje har en knappere frist på å svare enn ved de andre sakene, nemlig, så vidt jeg oppfattet, 13. desember. Jeg vil gjerne høre helseministerens vurderinger. Samtidig forutsetter jeg at før Regjeringen tar en endelig beslutning om hvordan den håndterer dette videre, får vi saken opp i dette utvalget. Vi skal jo ha et nytt møte her før den fristen.

Johan J. Jakobsen (Sp): Det var jo et meget omfattende saksfelt vi nå fikk presentert, og det er ikke lett å få med seg alle detaljer. Jeg legger imidlertid stor vekt på det som synes å være Regjeringens grunnholdning til slike spørsmål, nemlig at en holder seg til de faglige råd og anbefalinger som blir gitt, og ut fra en føre var-tenkning, er det uansett betryggende. Disse sakene kommer vi jo tilbake til ved en senere anledning, men det er et par spørsmål som jeg gjerne vil stille, både når det gjelder dette med fargestoffer og nitrat/nitritt. Slik det ble beskrevet av ministeren, fikk en inntrykk av at en del av EUs innvendinger både mot den svenske klagen og tilsvarende den danske, var at praksisen som var antydnet når det gjaldt reservasjoner her, ikke var konsekvent. Med andre ord at det i andre sammenhenger kunne være at en hadde operert med høyere verdier enn det som var knyttet til de konkrete sakene. Når det særlig gjelder dette med nitrat/nitritt: Hvis det er slik at det ville vært lettere å få aksept for unntak hvis en var det som EU oppfatter som «konsekvent», i betydningen at en ikke ha den avgrensning som ligger i innvendingene fra henholdsvis Sverige og Danmark, vil et nærliggende spørsmål være: Hva vil skje hvis en utvidet anvendelsesområdet, slik at en ikke kunne bruke dette argumentet om at en ikke var konsekvent i sin håndtering av disse prinsipielle spørsmål? Med andre ord og satt litt på spissen: Hvilke konsekvenser ville det ha for Norge hvis en var mer konsekvent i f.eks. spørsmålet om nitritt, som jeg oppfatter som det alvorligste elementet av de saker som nå ble presentert. Danmark har gått til sak. Kan det sies noe om hvilket tidsaspekt en har å holde seg til? Og er det, som jeg vel har en mistanke om, at det at Danmark reiser sak, ikke vil ha oppsettende virkning på gjennomføringen av direktivet?

Einar Steensnæs (KrF): Jeg har ingen spørsmål. Fra Kristelig Folkepartis side vil vi bare gi vår fulle støtte til denne skal vi si kritiske føre var-holdningen som det her er gitt uttrykk for når det gjelder tilsetningsstoffer, hva enten det gjelder søtningsstoffer, fargestoffer eller tilsetning av genmodifiserte næringsmidler. Alt dette er problemområder der det åpenbart

er behov for å gå meget varsomt fram, og jeg er meget godt fornøyd med at en fremdeles er i dialog med EUs vitenskapskomite på noe av dette. Jeg forstår av orienteringen fra helseministeren at dialogen på en måte er uttømt når det gjelder noe av dette, og at Regjeringen må ta en beslutning. I så fall forstår jeg det også slik at dette blir lagt fram for Stortinget for å få Stortingets syn på sakene. Men i utgangspunktet er det all mulig grunn til å støtte Regjeringen på denne meget viktige kritiske føre var-holdning når det gjelder de temaene som er tatt opp av helseministeren i dag.

Gunhild Øyangen (A): Bare et spørsmål til barnematdirektivet. Det synes som om dette direktivet ville medføre meget dramatiske konsekvenser for barns helse. Det spørsmålet jeg sitter igjen med, er: Hvordan kan andre land tillate at slik føde blir servert til små barn? Er det slik at det totalt er mangel på tanker for barns helse, eller er Norge i en særstilling som tar slike hensyn? Det er det grunnleggende spørsmålet jeg har på det området. Jeg retter søkelyset mot det fordi det er kjent at Norge har en litt spesiell, restriktiv holdning når det gjelder tilsetningsstoffer av f.eks. vitaminer og mineraler i forhold til andre land. Og spørsmålet er om våre vitenskapelige miljøer rager høyt over det vi finner f.eks. i EU og eventuelt USA.

Så til slutt et slags samlespørsmål. Det går på de nye forhandlingene som er innledet i WTO i disse dager. Der vet vi jo at det legges opp til en nedbygging av tollsatser bl.a. på landbrukssiden. Kan vi risikere å bli beskyldt for at vi ved våre restriktive holdninger her i stedet satser på tekniske handelshindringer, eller er vi ikke noe engstelig for det?

Harald Hove (V): Først vil jeg gi min tilslutning til dem som har gitt uttrykk for at det var en grundig og god redegjørelse som ble gitt av helseministeren. Jeg vil få legge til at det er enkelte ting som blir tilstrekkelig teknisk her. I større sammenheng kan det sikkert være et poeng å være opptatt av på en måte å eksemplifisere hva som er det ernæringsmessige og dermed skadeorienterte potensialet for disse stoffene, også på andre måter enn hva gjelder de tekniske henvisningene.

Jeg vil også gi min tilslutning til det som er sagt fra Johan J. Jakobsen og Einar Steensnæs når det gjelder grunnholdningen til føre var-tenkningen, som Regjeringen gir uttrykk for.

Ut fra et par av kommentarene som har kommet, bl.a. fra Gunhild Øyangen, kan man stille spørsmålet: Er det sider ved norsk næringsinntak, altså norsk mat og norske matvaner, som gjør at det er forskjeller i forhold til f.eks. sentraleuropeiske land? Og i hvilken grad har norsk kunnskap, norsk vitenskap her en annen standard og et annet innhold enn i andre land, eller er

norsk politikk i større grad orientert om å skulle ta hensyn til den kunnskap man får bl.a. gjennom forskning?

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Jeg synes det var et veldig interessant spørsmål som ble stilt av representanten Øyangen, hva det kan komme av at norske ernæringsmyndigheter - og så vidt jeg forstår, til dels også svenske og danske - kommer til så forskjellige resultater i forhold til de europeiske for øvrig. Slik jeg har forstått, er det her i mange tilfeller spørsmål om å beskytte allergikere, dvs. en relativt liten minoritet i befolkning, og at man for å beskytte en liten minoritet skal frata resten av befolkningen muligheten til å få et godt produkt. Det er selvfølgelig et veldig vanskelig avveiningsspørsmål hvor langt man skal gå i å beskytte minoriteter i forhold til - skal vi - majoritetens nytelse av livet.

Det som er et interessant spørsmål, er i hvilken utstrekning man her skal pålegge forbrukerne å lese varedeklarasjoner. De som er særlig utsatt, vil jo ved å konsentrere interessen mer om varedeklarasjoner, kunne unngå disse problemene. Jeg har inntrykk av, etter redegjørelsen her, at man i EU stiller større krav til forbrukeren og markedet enn man kanskje gjør i nordiske land, hvor man vil beskytte forbrukerne gjennom offentlige restriksjoner på matvareproduksjon. Mitt spørsmål er om ikke også det er statsrådets oppfatning at her hersker en viss kulturforskjell. Dette er jo ganske markant i Amerika, f.eks., hvor produktkontrollen offentlig er svært svak, men i erstatningssøksmål som reises mot produsenter som har fremstilt skadelige produkter, slik at noen har lidt tap, er reaksjonene veldig sterke. Så man har for så vidt mer benyttet en sivilrettslig måte å gripe saken an på istedenfor offentlig kontroll med sikte på å unngå skader. Det er jo to måter å angripe en sak på.

Erik Solheim (SV): Dette er jo fryktelig vanskelige spørsmål, og de fleste av oss føler at vi mangler den faglige kompetansen. Derfor er det umulig å ta stilling til det her og nå - det er heller ikke det Regjeringen legger opp til. Men i hvert fall for SVs vedkommende vil vi først ta endelig stilling til dette når informasjonen blir framlagt i en åpen form i Stortinget og det vil være mulig å etterprøve den i ESA og konsultere uavhengig ekspertise.

Når regjeringspartienes talspersoner her har hyllet sin regjering i rekkefølge, vil jeg i bunn og grunn si meg enig på dette området. Jeg føler at grunnholdningen her er tillitvekkende, og denne grunnholdning oppfatter jeg dit hen at man ønsker å gå varsomt fram og ønsker, så langt det over hodet lar seg gjøre, å praktisere føre var-prinsippet. Alle forstår at det er vanskeligheter

knyttet til det. Man ønsker også, så langt det er mulig, å finne minnelige løsninger med EU som ivaretar disse hensynene. Denne grunnholdningen er jeg enig i, men det kan selvsagt til sjuende og sist komme til punkter hvor det ikke lenger er mulig å finne en minnelig løsning. Statssekretær Ulleren har i flere intervjuer gått veldig langt i retning av å si at Regjeringen har bestemt seg for å nedlegge veto mot noen av disse direktivene. Jeg kunne tenke meg å få en kommentar til det.

Så: Dette inneholder jo et vell av forskjellige spørsmål, men etter min mening er i særklasse det viktigste der vi toucher opp mot genspleising gjennom Novel Foods-direktivet. Der er vi inne på en liten flik av et kolossalt saksfelt som kommer til å komme med voldsom tyngde det neste tiåret over hele Europa, og det er sånn sett mye, mye viktigere enn hvert og ett av alle de andre stoffene som vi snakker om her. Hvis Norge skal kunne håpe i noen grad over hodet å være i forkant av dette, må vi ikke bare følge med i hva som skjer i EU, men også i hva som skjer i de viktigste medlemslandene i EU, hvor mange enkeltbeslutninger som blir tatt, som til sjuende og sist kommer til å påvirke også oss. Jeg vil utfordre helseministeren her, enten ved at departementet selv legger til rette for at det skal være mulig å følge med i dette, eller gjør kjent for oss hvor det er mulig å følge med i det. Det er meldt f.eks. gjennom pressen at det skal være inngått en avtale i Storbritannia mellom regjeringen og industrien, og at det er et moratorium for nye produkter på dette området.

Det er klart at slike enkeltavtaler kan ha langt større betydning enn hvert enkelt direktiv som kommer på vårt bord. Så å legge til rette for å gjøre det mulig å følge med og dermed for å være i forkant av beslutningene, tror jeg er viktigere enn hvert enkelt direktiv om nitritt og cyklammat og hva de nå snakker om.

Til slutt var helseministeren inne på tilpasningen til EUs regelverk på dette området. Det ble sagt at vi ville akseptere - men det var litt uklart for meg hvorvidt vi vil akseptere helheten. Én ting er å redusere fra 2 til 1 pst. - det er jo veldig positivt - men vi vil også akseptere dette med å gå vekk fra det norske synspunktet på hele kjeden. Eller var det en misforståelse?

Jan Petersen (H): Jeg er enig i at dette er et vanskelig område. Det var interessant å få en så pass grundig redegjørelse av det.

En av de tingene jeg strever litt med her, er begrepet «faglig råd». Hvis vi ser på det første punktet, nemlig tilsetningsstoffer, forstår jeg det slik at man i hvert fall overveier om en strategi med merking er tilstrekkelig i forhold til den problemstillingen man står overfor. Men da er mitt spørsmål: Hva slags faglig

råd er det man i så fall kan innhente på det spørsmålet? Jeg går ut fra at en ernæringsfysiolog og en medisiner er like mye amatør på det området som hvem som helst andre fordi det rett og slett dreier seg om hvordan folk oppfatter dette, og hva slags holdninger vi har.

Så mitt spørsmål blir: Hva slags råd er det man egentlig innhenter, og hvor faglig er i så fall det rådet?

Are Næss (KrF): Jeg har muligens større tro på de faglige råd enn Jan Petersen har i denne forbindelse. Dette er kompliserte saker, men i mange av spørsmålene her er det snakk om rimelig vel definerte faggrenser. Jeg er veldig glad for at Regjeringen legger vekt på disse rådene, og at Stortinget vil få seg dette forelagt.

Først et par forholdsvis enkle spørsmål. Det gjelder dette med merkeregler, som det tydeligvis legges stor vekt på fra EUs side. Jeg stiller meg spørsmål om det i den forbindelse vil bli en åpning for merking av opprinnelsesland, noe som har vært av betydning for mange.

Så to spørsmål som har med tidsaspektet å gjøre: Hvis jeg ikke hørte feil, ble det sagt at de norske synspunktene når det gjaldt barnematdirektivet var blitt fremmet for EU i 1998 og vil bli forelagt EUs vitenskapelige komite. Har man et tidsaspekt for når dette vil skje og hvor lang tid det vil ta?

Likeledes ble det nevnt når det gjaldt genmodifisert mat at også EU muligens var inne på en føre var-holdning her. Det ville være interessant å få et tidsaspekt for dette.

Når jeg hører Fridtjof Frank Gundersen, blir jeg alltid bevisst på en stor kulturforskjell. Det er vel egentlig minoritetene som eventuelt trenger beriking av næringsmidler, og ikke majoriteten. De fleste som spiser alminnelig mat, får nok i seg det meste av det de trenger. Jeg kan spørre helseministeren om en skulle forvente at forbrukere skal kunne måle ut et optimalt inntak av en rekke vitaminer og mineraler, inntak av en kombinasjon av en rekke ulike næringsmidler.

Jeg tror denne merkeprosessen har helt klare begrensninger som stiller forbrukeren i en umulig situasjon, for det jo er summen av inntak av berikede næringsmidler som her blir problemet. Det er også et spørsmål som Gunhild Øyangen var inne på, om mengde og kombinasjon. Men helseministeren har naturligvis rett i at folks naturlige holdning vil være jo flere næringsstoffer, jo bedre, og det er vanskelig å kommunisere at for mye f.eks. vitaminer eller mineraler er skadelig. Spesielt tror jeg det vil være vanskelig å kommunisere

dette i reklamesammenheng, for der tror jeg heller det motsatte budskapet vil være det som slår igjennom.

Men dette er viktig. Og noe av det jeg husker best fra min tidlige studietid er obduksjonsbilder av tyske barn som var døde av en velment overdosering av vitaminer fra sine foreldre.

Komiteens leiar: Eit par kommentarar før helseministeren kommenterer her:

Når det gjeld handtering i eit samla storting av desse sakene, har helseministeren peikt på at for matsminke vil det kome eit eige dokument. Og som det også har kome fram i debatten her, er dei fleste samde i at det er ein fordel om mest mogleg av dette kan bli handtert i ein større samanheng.

Det er jo litt ulik framdrift i dei ulike sakene, og dei er av litt ulik kaliber. Det kan vere vanskeleg reint praktisk å få dette til. Så eg trur kanskje at vi får la Regjeringa avgjere måten å handtere det på, men at det blir uttrykt som eit ønske at mest mogleg av dette kan bli handtert i eit samla storting - ikkje fordi alle sakene i og for seg er like dramatiske, men fordi det er stor interesse rundt mange av dei. Men på grunn av ulik framdrift osv. kan det vere vanskeleg å leggje det fram som dokument. Det kan også vere vanskeleg å ha enkeltutgreiingar om desse sakene for eit samla storting. I og med at det er så vanskeleg at vi ikkje har svar på det, må vi overlata til Regjeringa å finne svaret.

Ved offentleggjering av denne orienteringa som vart gitt her, og det at den blir oversendt Stortinget, som den formelt sett blir ved at den blir sendt denne komiteen, har ein iallfall har kome eit stykke på veg. Men eg ber framleis om at ein vurderer dei enkelte sakene for å sjå om det er mogleg å kome fram til korleis dette skal handterast.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg kan begynne med det siste, som også flere var inne på.

Vi vil altså fremme en sak om tilsetningsstoffene, sannsynligvis rett over nyttår. Det er riktig at disse andre direktivene, barnematdirektivet og Novel Foods-forordningen, er i en annen fase, og derfor ikke kan inkluderes i den. Men vi noterer oss det ønsket og skal selvsagt vurdere på alle mulige måter hvordan vi kan oppfylle det.

La meg så kommentere de konkrete spørsmålene som er stilt. Siri Frost Sterri spurte om Kellogg-saken, om det var riktig oppfattet at en ikke hevdet at denne berikingen av Kellogg-produktet, altså Corn Flakes, i seg selv var helsefarlig, men at det var snakk om de mer helhetlige konsekvenser av det. Det er riktig oppfattet. Det følger av at vi gir oss i denne saken, at vi i praksis gir opp norsk berikingspolitikk på dette området for alle typer produkter innenfor denne produktgruppen. Vi ser det som en prinsipiell sak fordi det vil utløse et annet inntak av disse stoffene som settes til, enn det beriking av Corn Flakes isolert vil føre til. For øvrig gjenstår det for Regjeringen å gjøre en vurdering av hvordan saken skal kjøres videre. Så den siste delen av spørsmålet kan jeg ikke svare på nå.

Når det gjelder spørsmålet fra Jakobsen, var det knyttet til at EU-kommisjonen hevdet bl.a. overfor Sverige og Danmark at deres politikk på dette området er lite konsekvent. Sverige har bedt om nasjonal bestemmelse for disse fargestoffene, med begrunnelse fare for allergi, Danmark har samtidig bedt om nasjonal bestemmelse for sulfitt, som også kan gi allergi, men det har ikke Sverige gjort - også er dette påpekt som en inkonsekvens i forhold til allergikere som gruppe. Konsekvensen av å være mer konsekvent har vi ikke utredet, for å si det slik, men det kan jo være konsekvenser på mange plan, både de rent helsemessige og de rent juridiske og politiske. Men det er et spørsmål som sikkert er verdt å vurdere i vår oppfølging av denne saken.

Når det gjelder Danmarks sak for EF-domstolen, er tidsperspektivet for en slik sak to-tre år, sier de som har greie på det. Danmark vil imidlertid rette seg etter kommisjonens vedtak og implementere regelverket for ikke å svekke sin sak. Det er den danske regjeringens vurdering av det spørsmålet. Det besvarer vel også spørsmålet om oppsettende virkning.

Til Øyangen: Det er et veldig nærliggende spørsmål Øyangen reiser. Det jeg refererte, var Statens ernæringsråds faglige vurdering av å åpne for barnematdirektivet i Norge. Den viktigste forklaringen på at vi kan komme til slike faglige vurderinger i Norge, mens man ikke gjør det i andre land, er rett og slett at sammensetningen av spedbarns og småbarns kosthold i Norge er annerledes enn i andre land. Vi har et veldig høyt inntak blant norske spedbarn av maskinfremstilt grøt, og det gjør at utgangspunktet er veldig forskjellig, og derfor blir resultatet også forskjellig når en vurderer hva en endring av regelverket når det gjelder hva en har lov til å tilsette, kan medføre for de ulike befolkningsgrupper. Så jeg vil ikke påstå at våre vitenskapelige miljøer rager noe høyere enn noen andre, men jeg vet at de har basert sine vurderinger på studier av inntak i det norske kostholdet - det er basisen for deres vurderinger.

Spørsmålet om hva vi kan risikere å møte i WTO-forhandlinger, tror jeg jeg vil overlate til utenriksministeren å svare på, hvis han ønsker det.

Jeg har vel da delvis også svart på Fridtjof Frank Gundersens spørsmål, som fulgte opp Gunhild Øyangen, når det gjelder forklaringen på de forskjeller som ikke bare er kulturforskjeller.

Solheim stilte et par konkrete spørsmål, det første til statssekretær Ullerens uttalelse, som var gjengitt i Aftenposten i går, om hva Regjeringen vil gjøre. Jeg kan opplyse, og det er i tråd med det jeg sa, at Regjeringen nå vil få fram en oppdatert faglig vurdering - og svaret er delvis også til Petersen - hvor spørsmålet vil være: Foreligger det nye studier, ny kunnskap, som vi ikke har hatt med til nå, i dette? Det vil først og fremst være helsefaglige vurderinger som vi da vil ønske å få fram. Deretter vil Regjeringen vurdere hvordan en skal gå videre med disse tilsetningsstoffdirektivene, og jeg vil ikke si noe annet om det nå enn å vise til det utenriksministeren sa i sin redegjørelse i Stortinget 19. januar 1999, hvor han nevnte disse blant flere typer direktiver som vil være vanskelige for Norge, og hvor en må vurdere de virkemidler som en har til rådighet. Men vi kommer altså tilbake til Stortinget med den vurderingen i en proposisjon på nyåret.

Så et par spørsmål til som gjenstår å besvare. Solheim spurte om Novel Foods-forordningen. Det er på de konkrete enkeltlementene hvor det nå skjer forbedringer i EUs regelverk sett fra norsk synsvinkel, vi er med og gir tilslutning. Det fremgår av det jeg har sagt her når det kommer skriftlig, at det er den avgrensningen og ikke helheten, slik Solheim bad om å få klargjort. Når det gjelder Novel Foods-forordningen, skjer det en utvikling i EU på dette området som er interessant for Norge, og som gjør at vi har funnet å ville sette ned dette hurtigarbeidende utvalget for å oppdatere hele kunnskapsfronten.

Når det gjelder Are Næss' spørsmål, om Vitenskapskomiteens behandling av barnematdirektivet, kan jeg ikke si noe annet enn at det ligger i køen. Det skal opp der, men det er mange andre saker som også skal opp der.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Bare angående WTO, til Gunhild Øyangen. Det er vel ingen tvil om at vi kan bli beskyldt for tekniske handelshindringer, men dette vil vel, så vidt jeg forstår, komme opp i EU lenge før det eventuelt kommer opp i WTO, slik at vi vil på en måte avklare beskyldningene der først, og så får vi ta dem i WTO på et senere tidspunkt eventuelt.

Leiaren: Ein liten kommentar frå mi side før vi går vidare her. Eit forhold som eg vil finne interessant å kaste lys over ved ein seinare presentasjon, er den situasjon som oppstår når alle våre naboland, handelspartnarar, innfører dette regelverket, altså konsekvensar for norsk næringsliv og for norsk praksis av at realiteten endrar seg. Det vil vere viktig for oss å ha som bakgrunn når vi skal vite konsekvensane av det vi gjer i den eine eller andre retninga, slik at det blir bakt inn anten det er i skriftleg form, orientering til Stortinget i plenum eller det blir behandla i EØS-utvalet. Eg trur også at det vil vere viktig om ein i den samanheng kan få kasta lys over andre lands praksis på områda, slik det har vore nemnt her. Det er reist spørsmål m.a. frå Erik Solheim, men også i den grad det skulle oppstå - rett eller urett - mistanke om at faglege syn går etter nasjonale grenser, noko det sannsynlegvis ikkje gjer, ville det vere nyttig om dette også blir trekt inn, slik at ein ser faglege vurderingar også frå andre land. Eg trur at saka står mykje sterkare om ein får det bildet med.

Jan Petersen (H): I forhold til det siste: Hvis statsråden mente å besvare mitt spørsmål, bekreftet han det jeg er urolig for, nemlig at det er ikke tilstrekkelig klarhet i hva som er et faglig, og hva som er et politisk spørsmål. Hvis jeg får gjenta noe av poenget: Det som er et faglig spørsmål, er selvfølgelig: Hvor går grenseverdiene, for å bruke det begrepet Are Næss brukte. Men hvorvidt man da finner ut at vi i Norge ønsker å håndtere det problemet ved å gjøre folk oppmerksom på hva problemet består i ved merking eller ikke, det er ikke noe faglig spørsmål, det er et politisk spørsmål. Det må være en sontring mellom et helsepolitisk og et helsefaglig spørsmål. Jeg tror nok vi må kunne si at vi har mye erfaring for at fagfolk gjerne går med liv og lyst ut i det politiske med beskjed om at dette er faglig, eller, sagt med andre ord, at dette har jeg noe med, og dette har ikke noen andre noe med. Begrepet «faglig» har liksom noe objektivt over seg som gjør at man har mer innsikt enn andre mennesker, og det er jo på dette området ikke korrekt. Det er derfor jeg spurte, hva slags fagekspertise er det man egentlig innhenter når det gjelder merking? Det må i så fall være informasjonsfaglige råd, så langt jeg kan bedømme det, og jeg vil påstå at en medisin er på dette området selvfølgelig en amatør, men at medisinere har solid tradisjon for å være eksperter på områder de ikke er eksperter på, er en annen side av saken.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Da jeg sa at vi skal innhente faglige råd fra våre faginstanser på dette området, som gjaldt tilsetningsstoffer, sa jeg også at det vi bl.a. vil spørre om, er om det foreligger nye, oppdaterte studier, altså vitenskapelige studier, om de helsemessige aspektene ved de ulike tilsetningsstoffene, og vurdert også i forhold til hvordan Sverige og

Danmark har valgt å løse sine avslag fra EU-kommisjonen. Det plikter vi å gjøre til grunn for den politiske vurdering, både den helsepolitiske vurdering og den overordnede politiske vurdering, som Regjeringen må foreta før den legger saken fram for Stortinget. Vi får forsikre om at vi skal forsøke å sortere dette så godt vi kan, og i respekt for at Stortinget kan komme til å måtte gjøre en annen sortering, men vi føler i hvert fall at vi må bruke de fagorganer som vi har på næringsmiddel- og helseområdet, til å gjøre den delen av jobben som jeg her refererte til.

Leiaren: Da var vi ferdige med sak nr. 1.

S a k n r . 2

*Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 26. november 1999.
Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 15. november d.å.,
med oversikt over de relevante rettsaker.*

Utenriksminister Knut Vollebæk: På EØS-komiteens møte 26. november forventes alle de 24 rettsaktene som er omtalt i kommentert liste, å komme opp til beslutning. EØS-komiteen forventes også å treffe to beslutninger på veterinærområdet - om henholdsvis forlengelse av overgangsperioden for grensekontrollstasjoner på Island og om formidling av lister over godkjente virksomheter i EØS-området. Videre vil det bli truffet en EØS-komiteebeslutning på området energi. Den gjelder prosedyrene for megling i saker mellom selskaper i EU-land og selskaper i EFTA-land.

Når det gjelder beslutningene omtalt i kommentert liste, vil jeg spesielt nevne de to programmene som vil bli innlemmet i protokoll 31. Begge disse beslutningene vil bli vedtatt i EØS-komiteen med forbehold om Stortingets samtykke. Den ene gjelder EFTA/EØS-landenes deltakelse i Fellesskapets rammeprogram for forbrukerpolitikk. Dette programmet vil tre i kraft 1. januar 2000. Norsk deltakelse i programmet fra starten er viktig og vil dermed være avhengig av at prosedyrene på vår side går svært raskt. Stortingsproposisjonen vil etter planen bli fremmet i statsråd 3. desember i år. Stortingsbehandlingen av proposisjonen bør finne sted i løpet av den påfølgende uken for at norsk deltakelse skal være sikret fra programmet trer i kraft. Departementet har underhånden vært i kontakt med vedkommende stortingskomite om dette. Den andre beslutningen gjelder deltakelse i det såkalte «Leonardo da Vinci»-programmet for yrkesrettet opplæring. EØS-komiteebeslutningen om dette programmet vil på grunn av Liechtensteins interne

prosedyrer ikke tre i kraft før 29. februar 2000. For dette programmet tas det sikte på å fremme stortingsproposisjonen i statsråd i løpet av desember, men behandlingen kan skje på nyåret.

Jeg vil også nevne en sak i tilknytning til europaparlaments- og rådsdirektiv 96/92/EF om felles regler for det indre marked i elektrisitet. For dette direktivet vil det i EØS-komiteen bli avgitt en erklæring om at langsiktige kraftleveringsavtaler ikke berøres av direktivet, og derfor berøres heller ikke gyldigheten av slike avtaler. Dette har betydning for eksisterende og planlagte kabler fra Norge til kontinentet. Kommisjonen har gitt sin tilslutning til en slik forståelse av direktivet.

For øvrig viser jeg til omtalen av rettsaktene i kommentert liste.

Jeg vil gjerne også få si noen ord om EØS-rådets møte i Brussel 15. november. I mitt innlegg der understreket jeg bl.a. betydningen av at EFTA/EØS-landene blir orientert om EUs utvidelsesprosess. Utvidelsen innebærer at EØS-avtalens geografiske virkeområde blir betraktelig større i og med at nye medlemsland i henhold til EØS-avtalens artikkel 128 skal søke om å bli part i avtalen. Søknader skal rettes til EØS-rådet. EFTA/EØS-landene er blitt orientert om utvidelsesprosessen på møter i EØS-komiteen og i de ulike underkomiteene og vil også bli orientert på det kommende møtet i EØS-komiteen 26. november. Vi ønsker imidlertid i tillegg å motta skriftlige rapporter om utvidelsen fra EU-siden. Jeg understreket også at det er nødvendig med en vurdering i EØS-rådet av hvordan man skal legge opp arbeidet med denne søknadsprosessen.

Avslutningsvis vil jeg få nevne at et EØS-toppmøte ble avholdt i tilknytning til OSSE-møtet i Istanbul 18. november. Foruten statsminister Bondevik deltok statsminister Oddson fra Island og statsminister Frick fra Liechtenstein. Fra EUs side deltok Paavo Lipponen, Romano Prodi og Javier Solana. Møte forløp i en god og konstruktiv tone, har jeg fått beskjed om. Foruten EØS-samarbeidet ble «nordlig dimensjon» og europeisk sikkerhets- og forsvarspolitik drøftet. Kommissjonspresident Prodi inviterte statsminister Bondevik til Brussel til samtaler etter årsskiftet.

Johan J. Jakobsen (Sp): Bare et kort spørsmål knyttet til det som går på energi, altså det som står på side 12. Det er vel riktig som det står i merknadene her, at det ikke er noe dramatisk i dette direktivet, fordi Norge var tidlig ute når det gjaldt å foreta en viss liberalisering av elmarkedet, så jeg har ingen spesielle innvendinger mot det. Men det står i det første avsnittet at det vil være en del konsekvenser «for Norge i forhold til det nord-europeiske kraftmarked». Det kunne være av interesse å høre hvilke konsekvenser det

her er snakk om. Er det på generelt grunnlag, eller ligger det helt konkrete ting her? Hvis det er vanskelig å gi et eksakt svar på det her og nå, er vel det også et spørsmål en kunne få en skriftlig melding om, fordi elmarkedet og markedsutviklingen når det gjelder særlig vannkraft, er et viktig tema som debatteres i mange sammenhenger nå, og særlig Norges forhold til det nordeuropeiske kraftmarkedet er i den sammenheng interessant. Jeg ber om å få konkretisert litt nærmere hvilke konsekvenser for Norge dette vil kunne få i den sammenheng dette er nevnt i det første avsnittet.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg vil gjerne få lov til å komme tilbake med et skriftlig svar. Det må vel ses bl.a. i forhold til den første setningen på side 13 under merknader til dette direktivet, hvor det står:

«Det norske og det norsk/svenske kraftmarked er kommet lenger i retning av liberalisering enn det minstekravene i direktivet tilsier.»

Vi har altså gått lenger i vår liberalisering, og jeg forstår at dette har bl.a. noe å gjøre med overføringsmuligheter og tilknytning mellom ulike kraftmarkeder og kabler og en del slike ting. Hvis jeg får lov å komme tilbake med et skriftlig svar, vil jeg gjerne gjøre det.

Leiaren: Er det fleire som ber om ordet til sak nr. 2? - Det er det ikkje.

S a k n r . 3

Eventuelt

Leiaren: Det faste punktet på Eventuelt er dagsordenen for EØS-komiteen. Vi har delvis vore inne på det, iallfall tatt nokre punkt. Er det nokre spørsmål til dei sakene som skal handterast på EØS-komiteens møte 26. november utover rettsaktane her? - Det er det ikkje.

Da er det to saker som vi har hatt oppe i nesten alle møte, og vore inne på framdrift og manglande framdrift og desslike. Det gjeld patentdirektivet og det gjeld gassmarknadsdirektivet. Mitt spørsmål er kort og

godt om det no er mogleg å seie noko om behandlingmåte og når den dukkar opp - punkt 2 - eller om det er ei sak vi vil bli orienterte om seinare.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Man vil bli orientert om det senere. Når det gjelder patentdirektivet, har det vært på høring - fristen var 23. juni. Ved fristens utløp var det innkommet et meget omfattende materiale som vil bli vurdert i løpet av høsten. Regjeringen vil komme tilbake til utvalget med en nærmere orientering om den videre behandlingen av direktivet i EØS når vurderingen av det innkomne materialet er fullført.

Når det gjelder gassmarkedsdirektivet, var dette, så vidt jeg husker, oppe da energiministeren var her sist, og hun vil også komme tilbake til saken, og det sies bak meg at dette kommer i løpet av desember.

Leiaren: Grunnen til at eg tok det opp, er at hausten har vore nemnd som eit litt upresist tidspunkt, men desember er absolutt ...

Utenriksminister Knut Vollebæk: ... høst!

Siri Frost Sterri (H): Bare for å være sikker på at jeg oppfatter utenriksministeren rett. Han sier at når det gjelder patentdirektivet, vil det bli redegjort for EØS-komiteen om behandlingmåten videre. Det betyr at det vil skje på neste møte. Når jeg spør, er det fordi det foregår en høyttenkning i Justisdepartementet av hvorvidt de vil sende en melding til Stortinget, eller holde en redegjørelse for Stortinget før jul. De har ikke bestemt seg, og de driver i media høyttenkning om det som åpenbart er en vanskelig sak. Jeg oppfatter det slik at det utenriksministeren nå sier, er at det man vil gjøre, er å redegjøre for EØS-komiteen i neste møte om hvordan dette skal behandles.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Siri Frost Sterri mener EØS-utvalget her, ikke sant?

Siri Frost Sterri (H): Ja.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Ja.

Leiaren: Det er ikkje nødvendigvis ein motsetnad - dersom det er slik at ein vil diskutere framdrifta, altså opplegget for behandling her, er det absolutt mogleg. Elles har eg også registrert at det frå fleire hald er tatt til orde for at ein skal handtere patentdirektivet som eiga sak i forhold til Stortinget. Det trur eg vel eigentleg er nedfelt i tidlegare konklusjonar også, så det vil vel kome heilt av seg sjølv. - Elles held vi oss til Regjeringa som heilheit og ikkje til «dens enkeltheter», kan vi seie det slik?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det er veldig hyggelig, leder, det setter jeg pris på.

Møtet slutt kl. 10.40.